

การบูรณาการความเมตตาเพื่อปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนา

Integrating Loving-Kindness to Protect the Values of Buddhism

¹อุไรวรรณ จิระวัฒน์พงศา, ²พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี
(เหมประไพ) และ ³พระมหาจรรณ กิตติปัญโญ (ฤทธิพิศ)

¹Uraiwan Chirawatpongsa, ²Phramaha Khwanchai

Kittimedhi (Hemprapai) and ³Phramaha Jaroon Kitthipanyo (Ritthithit)

^{1,2,3}คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

¹Corresponding Author's Email: tharndham@gmail.com

Received: February 28, 2025; **Revised:** June 16, 2025; **Accepted:** June 19, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบูรณาการความเมตตาเพื่อปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนาในโลกยุคใหม่ที่เผชิญกับความขัดแย้งทางสังคม วัฒนธรรม และศีลธรรม ความเมตตาถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานในหลักธรรม “พรหมวิหาร 4” ที่แสดงออกผ่านภาคปฏิบัติของหลัก “สังคหวัตถุ 4” คือการให้ต่อกันด้วยน้ำใจ การใช้ถ้อยคำไพเราะ การส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือเกื้อกูล และการวางตนเสมอต้นเสมอปลายไม่เอาัดเอาเปรียบกัน อันเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์กรณีศึกษาและข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ที่เผยแพร่ ศึกษากรณีประเทศวันดาซึ่งใช้กระบวนการกาซาซา เน้นการให้อภัยและการฟื้นฟูศรัทธาในระดับชุมชนภายหลังโศกนาฏกรรมกรฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ร่วมกับแนวคิดของท่านดิช นัท ฮันห์ ที่เสนอ “การฟังอย่างลึกซึ้ง” และ “การพูดด้วยวาจาแห่งความรัก” ในการเยียวยาความขัดแย้งเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติภาพ อีกทั้งศึกษาการบูรณาการเมตตาธรรมผ่านศาสตร์พระราชตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ที่ประยุกต์หลักความเมตตาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย จากกรณีศึกษาของมูลนิธิพุทธะมหาเมตตา บทความยังนำเสนอการให้ทานเป็นยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาที่ดำเนินการใน 3 มิติ คือ วัตถุทาน อภัยทาน และธรรมทาน รวมถึงการบูรณาการความเมตตาผ่านบทเพลงธรรมคีตะในสังคมร่วมสมัย เพื่อเป็นเครื่องมือในการเผยแผ่หลักธรรมและสร้างศรัทธา รวมทั้งการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระธรรม ผลการศึกษาชี้ว่า ความเมตตาในบริบทต่างๆ เมื่อบูรณาการร่วมกับหลักกาลามสูตรและโยนิโสมนสิการในยุคสื่อสังคมออนไลน์ เป็นกลไกเชิงจริยธรรมที่ช่วยปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนาและส่งเสริมสันติสุขอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบูรณาการความเมตตา; การปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนา; สังคหวัตถุ 4; ธรรมคีตะ;

สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

This article aims to study the integration of loving-kindness to protect the values of Buddhism in the modern world facing social, cultural, and moral conflicts. Loving-kindness is a fundamental virtue in the "Four Sublime States of Mind" (Brahmaviharas) principle, expressed through the practice of "The Four Bases of Social Solidarity" (Sangahavatthu) which include acts of generosity, kind speech, acts of service, and impartiality fostering peaceful social coexistence. This study is conducted through a review of relevant literature, case study analysis, and data derived from published interviews. It examines Rwanda's Gacaca process, emphasizing forgiveness and faith restoration at the community level after genocide for national reconstruction, alongside Thich Nhat Hanh's concepts of "Deep Listening" and "Loving Speech" for healing conflicts to create a peaceful society. It also studies the integration of loving-kindness through the King's Philosophy of Sufficiency Economy and royal projects initiated by His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great (Rama IX), which applied the principle of loving-kindness for sustainable development benefiting all ethnic groups in Thai society. From the Buddha-Mahametta Foundation case study, the article identifies giving as a strategy for disseminating Buddhism in three dimensions - material gifts (Vatthudana), forgiveness (Abhaya-dana), and the gift of Dhamma (Dhammadana), as well as the integration of loving-kindness through Dhamma khita (Dhamma music) in contemporary society as a tool for propagating Dhamma and cultivating faith and the application of social media in spreading Dhamma. The findings indicate that loving-kindness in various contexts, when integrated with the principles of Kalama Sutta and Yonisomanasikara (wise reflection) in the social media era, serves as an ethical mechanism protecting Buddhist values and promoting sustainable peace.

Keywords: Integration of Loving-Kindness; Protection of Buddhist Values; The Four Bases of Social Solidarity (Sangahavatthu); Dhamma Khita; Social Media

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านความขัดแย้งทางวัฒนธรรม คุณค่าทางศีลธรรม และการเสื่อมถอยด้านจิตสำนึกของการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข การแพร่หลายของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ได้เปิดโอกาสให้ข้อมูลแพร่กระจายอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการกั้นกรองอย่างมีสติ ซึ่งนำมาซึ่งปัญหาการเบียดเบียนกันทั้งทางด้านความคิด วาจา และพฤติกรรมทางสังคม ส่งผลให้สังคมในยุคโลกาภิวัตน์ต้องเผชิญกับความท้าทายในการธำรงรักษาคุณค่าทางศาสนาท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่ถาโถมเข้ามาอย่างไม่หยุดยั้ง

ในบริบทดังกล่าว ความเมตตาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ความเมตตาเปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์แห่งความปรารถนาดีที่งอกงามในจิตใจมนุษย์ เมื่อได้รับการบ่มเพาะและแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการบูรณาการความเมตตาในบริบทต่างๆ จะกลายเป็นเครื่องมือในการธำรงรักษาและปกป้องคุณค่าของพระพุทธศาสนา สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า “มนุษย์เองสามารถสร้างสรรค์ ดำรงรักษาสังคมให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยคุณสมบัติที่เป็นคนมีคุณภาพ มีความดีงาม เรียกว่า “คุณธรรม” คือมีความเป็นมิตร มีความปรารถนาดีอยากเห็นคนอื่นเป็นสุข ที่เรียกว่า “ความเมตตา” ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานข้อแรกในหลักธรรม “พรหมวิหาร 4” ที่มีความสำคัญ พรหมวิหาร 4 คือคุณธรรมประจำใจ เป็นท่าทีที่อยู่ในใจ คือต้องมีชุดที่รับช่วงสู่การปฏิบัติจริงในสังคมมนุษย์ต่อจากพรหมวิหาร 4 คือ “สังคหวัตถุ 4” อันได้แก่ การให้ (ทาน) การใช้ถ้อยคำอันไพเราะ (ปิยวาจา) การบำเพ็ญประโยชน์เกื้อกูลกัน (อัตถจริยา) และการวางตนเสมอต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) ซึ่งเป็นหลักการแสดงออกในสังคมในการอยู่ร่วมกัน” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2540)

ในยุคที่ข้อมูลข่าวสารท่วมท้น การบูรณาการความเมตตากับหลักการพิจารณาอย่างรอบคอบตามหลักกาลามสูตรและโยนิโสมนสิการ (พระราชวัชรสารบัณฑิต (ประสาร จันทสาร, 2567) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการรับมือกับกระแสข้อมูลที่อาจสร้างความเข้าใจผิดหรือบิดเบือนคุณค่าทางศาสนา ความเมตตาทำให้เกิดการไตร่ตรองด้วยใจที่เปิดกว้าง ไม่ด่วนตัดสิน และพร้อมที่จะเข้าใจผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง ซึ่งนำไปสู่การสื่อสารที่สร้างสรรค์และเยียวยาแทนที่จะเป็นการโต้แย้งที่นำไปสู่ความแตกแยก

บทความนี้มุ่งศึกษาการบูรณาการความเมตตาเพื่อปกป้องคุณค่าของพระพุทธศาสนาผ่านกรณีศึกษาที่น่าสนใจในบริบทต่างๆ ทั้งในระดับสากลและท้องถิ่น ได้แก่ กระบวนการกชาซาในประเทศวันดาภายหลังโศกนาฏกรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Human Rights Watch, 2011) แนวคิดการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) และการพูดด้วยความรัก (Loving Speech) ของท่านติช นัท ฮันห์ (Hanh, 2014) ศาสตร์พระราชตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 (แพรวภัตรา เขียวชะอุ่ม, 2566) รวมถึงการใช้พลังของการให้ทานในทั้ง 3 มิติเป็นยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่และปกป้องพระพุทธศาสนา ได้แก่ วัตถุทาน อภัยทาน และธรรมทาน การนำเสนอแนวทางการบูรณาการความเมตตาผ่านบทเพลงธรรมคีตะในสังคมร่วมสมัย และการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระธรรม โดยผ่านกรณีศึกษาของมูลนิธิพุทธะมหาเมตตา (Buddha-Mahametta, 2568)

กรณีศึกษาเหล่านี้ช่วยสะท้อนให้เห็นว่าความเมตตาไม่ใช่เป็นแค่หลักคุณธรรมที่ถูกบันทึกไว้ในพระคัมภีร์ แต่ยังเป็นเครื่องมืออันทรงพลังในการส่งเสริมคุณค่าและปกป้องพระพุทธศาสนา ความเมตตาช่วยให้ผู้คนเข้าถึงแก่นแท้ของพุทธธรรม และในขณะเดียวกันยังสร้างภูมิคุ้มกันต่อการบิดเบือนและการลดทอนคุณค่าทางศาสนาในยุคแห่งความขัดแย้งและการสื่อสารที่รวดเร็วในโลกยุคปัจจุบัน

การศึกษานี้จึงมุ่งหวังที่จะนำเสนอแนวทางการบูรณาการความเมตตาเพื่อปกป้องคุณค่าของพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการศึกษาการใช้เอกสารที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการวิเคราะห์กรณีศึกษาและข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ที่มีการเผยแพร่ โดยเชื่อมั่นว่าในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงและ

ความท้าทายในโลกยุคปัจจุบัน ความเมตตา ยังคงเป็นคุณธรรมที่จำเป็นและเป็นเสาหลักสำคัญในการเผยแผ่และปกป้องคุณค่าของพระพุทธศาสนาให้สืบทอดต่อไปอย่างยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและภัยคุกคามที่เป็นอุปสรรคต่อการปกป้องความเชื่อทางศาสนาในโลกปัจจุบัน

การเข้าใจอุปสรรคและภัยคุกคามต่อความเชื่อทางพุทธศาสนาเป็นสิ่งจำเป็นก่อนที่จะหาวิธีที่เหมาะสมในการปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนาในยุคสมัยใหม่ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก ดังนี้

1. ภัยคุกคามจากภายใน 1.1) การไม่รักษาพระธรรมวินัย พระภิกษุบางรูปล่วงละเมิดและไม่รักษาพระธรรมวินัย ส่งผลเสียต่อกำณิคมและความเชื่อทางศาสนา 1.2) ความแตกต่างในการตีความ เกิดปัญหาการตีความคำสอนที่แตกต่างกัน รวมถึงสำนักสงฆ์บางแห่งไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอนอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่เหมาะสมและความไม่สามัคคี 1.3) ข้อจำกัดขององค์กรศาสนา สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีศักยภาพไม่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาในสังคมปัจจุบัน 1.4) ความเข้าใจในบทบาทของพุทธบริษัท การรักษาพุทธศาสนาเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัททั้ง 4 ไม่ใช่เพียงนักบวชเท่านั้น แต่ยังขาดการเผยแพร่ความเข้าใจเรื่องคุณสมบัติและหน้าที่ดังกล่าวอย่างทั่วถึง

2. ภัยคุกคามจากภายนอก 2.1) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เน้นวัตถุนิยมมากกว่าจิตใจ 2.2) ข้อมูลบิดเบือนในสื่อสังคมออนไลน์ การแพร่กระจายข้อมูลไม่จริงเกี่ยวกับศาสนาอย่างรวดเร็วเป็นกระแสไวรัลที่สร้างภาพลักษณ์เชิงลบต่อพุทธศาสนา 2.3) การละเลยการปกป้องจากภาครัฐ ผู้มีอำนาจและผู้รักษากฎหมายไม่ทำหน้าที่ทันทั่วทั้งในการปกป้องพุทธศาสนา อีกทั้งยังส่งเสริมลัทธิอื่นให้มีบทบาทมากขึ้น 2.4) พุทธศาสนิกชนโดยรูปแบบไม่ใช่โดยการปฏิบัติ ชาวไทยจำนวนมากเป็นพุทธศาสนิกชนเพียงในทะเบียนสำมะโนครัว แต่ไม่สนใจใฝ่รู้และปฏิบัติตามหลักธรรม ซึ่งเป็นจุดอ่อนสำคัญ 2.5) การบวชเรียนที่ขาดความตั้งใจจริง ชายไทยบางส่วนบวชตามประเพณีโดยไม่สนใจศึกษา พระธรรมวินัยอย่างจริงจัง และไม่นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติต่อเนื่องหลังลาสิกขา 2.6) ความเสื่อมถอยทางคุณธรรมและจริยธรรม พฤติกรรมของคนในสังคมยุคใหม่ที่ย่อหย่อนในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม 2.7) ความศรัทธาที่ผิดทาง พุทธศาสนิกชนบางส่วนหลงเชื่อในเดรัจฉานวิชาและคำสอนบิดเบือน เปิดช่องให้เกิดความศรัทธาแอบแฝงที่ทำลายพุทธศาสนา 2.8) ความไม่เข้าใจเป้าหมายที่แท้จริง ความไม่เข้าใจเป้าหมายที่แท้จริงของคำสอนนำไปสู่ความขัดแย้งและความไม่เข้าใจกัน 2.9) ความผิดหวังในศาสนา ชาวพุทธไทยบางส่วนผิดหวังจากเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งนำไปสู่การลดลงของความศรัทธา 2.10) คนรุ่นใหม่ห่างไกลจากศาสนา เยาวชนและคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มสนใจพุทธศาสนาน้อยลงเนื่องจากกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ สื่อบันเทิง และการนำเสนอหลักธรรมที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ ทำให้มองว่าพุทธศาสนาเป็นเรื่องล้าสมัยและไม่เห็นประโยชน์ในการประยุกต์ใช้หลักธรรมกับชีวิตประจำวัน

การเข้าใจถึงปัญหาอย่างแท้จริงจะช่วยให้พุทธบริษัทมีความรู้ในการใช้กลยุทธ์ในการปกป้องและรักษาคุณค่าของพุทธศาสนาได้อย่างถูกวิธี

เมตตาธรรมเป็นคุณค่าสำคัญในการปกป้องพุทธศาสนา

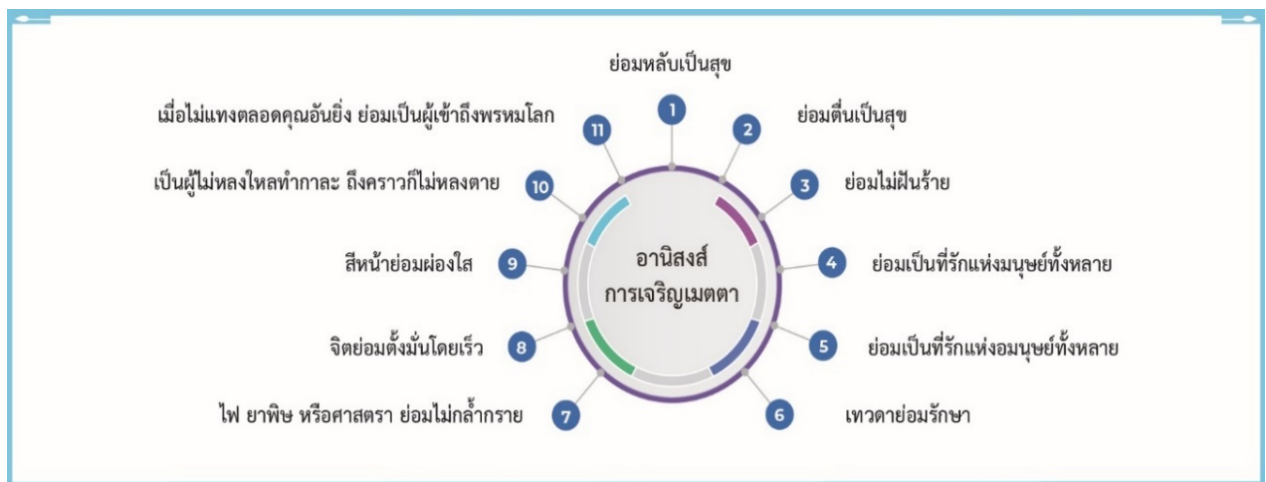
พุทธศาสนาเน้นการแสดงความเมตตาต่อทุกคนในสังคม โดยพระพุทธองค์ทรงสอนผ่านการกระทำและคำสอนของพระองค์เอง หลักธรรม “พรหมวิหาร 4” โดยเฉพาะ “เมตตาธรรม” มีความสำคัญในพุทธศาสนา ด้วยความหมายของความรักใคร่ ประารถนาดี ให้อีกผู้มีความสุข และมีจิตแผ่ไมตรีต่อมนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2540)

1. คุณค่าของความเมตตาในการปกป้องพุทธศาสนา

ความเมตตา เป็นหลักธรรมที่สำคัญและมีคุณค่าต่อโลก ดังเช่นพุทธศาสนาสุภาจิตที่ว่า โลกปตมมิกา เมตตา “เมตตาธรรมค้ำจุนโลก” ความเมตตามีคุณค่าในการปกป้องพุทธศาสนาด้วยความเมตตาเป็นสากล (พระธรรมวชิรบัณฑิต, 2562) ที่ทุกคนสามารถสัมผัสได้ ไม่ว่าจะต่างชาติ ต่างศาสนา เพศ หรือวัย ความเมตตาช่วยพัฒนาจิตใจให้มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นเกราะป้องกันตนเองด้วยความสงบสุขในใจ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยความเคารพและเอื้อเฟื้อ สร้างจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม เพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นรากฐานของสันติภาพที่ช่วยป้องกัน แก้อไข ปัญหาสังคม ลดความขัดแย้งและความรุนแรง ซึ่งนำไปสู่สันติสุขที่ยั่งยืน

2. อานิสงส์ของการเจริญเมตตา

พระพุทธองค์ทรงแสดงอานิสงส์แห่งเมตตา 11 ประการ (พระไตรปิฎก ฉบับหลวง) โดยทรงตรัสว่าเมื่อเมตตาเจโตวิมุตติอันบุคคลเสพลแล้ว เจริญแล้ว ทำให้มาก ทำให้เป็นดุจยาน ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งมั่นโดยลำดับ สังสมดีแล้ว ปรารถนาคด้วยดีแล้ว พึงหวังอานิสงส์ 11 ประการ ดังนี้

ภาพที่ 1 : อานิสงส์ของการเจริญเมตตา

การเจริญเมตตาเป็นหลักธรรมสากลที่ทุกคนสามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นการปฏิบัติธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในการปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนา เพราะเมื่อผู้ปฏิบัติทำได้ด้วยดีและเกิดอานิสงส์จนจิตตั้งมั่นประกอบในคุณงามความดีแล้ว ย่อมช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ดึงดูดผู้คนเข้าสู่ศาสนา เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับพุทธศาสนา

ยุทธศาสตร์เชิงรุกในการนำ “หลักเมตตาธรรม” มาบูรณาการเพื่อปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนา

นอกเหนือจากการนำความเมตตา มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การวิเคราะห์อุปสรรคและภัยคุกคามต่อพุทธศาสนาในโลกปัจจุบันนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกในการเผยแผ่และปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนา โดยเฉพาะการบูรณาการหลักธรรม “ความเมตตา” ในบทบาทของพระสงฆ์และพุทธบริษัท ดังนี้

1. การบูรณาการความเมตตากับบทบาทของพระสงฆ์ตามความคาดหวังของสังคม

ปัจจัยสำคัญในการบูรณาการหลักธรรม “ความเมตตา” เพื่อปกป้องพุทธศาสนาคือการที่พระสงฆ์ทุกระดับปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมคาดหวังอย่างถูกต้องและเข้มแข็ง ซึ่งจะสร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงกับสังคมได้ดี ก่อให้เกิดศรัทธาต่อพระรัตนตรัยที่ประกอบด้วยปัญญา นำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในพุทธศาสนา โดยมีแนวทางสำคัญคือ 1) การศึกษาธรรมะและปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเข้มงวด 2) การดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ด้วยความเมตตากรุณาช่วยเหลือผู้ประสบภัยและผู้ด้อยโอกาส 3) การเผยแผ่และสื่อสารธรรมด้วยความเมตตา ซึ่งในปัจจุบันการใช้สื่อสังคมออนไลน์เข้าถึงผู้คนได้ง่ายและทั่วถึง 4) การพัฒนาชุมชนและสังคมด้วยการส่งเสริมคุณธรรมและศีลธรรมเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การบูรณาการความเมตตาเข้ากับการปฏิบัติเหล่านี้จะปฏิรูปบทบาททางสังคมของพระสงฆ์และพุทธบริษัท นำไปสู่การสืบสานค่านิยมและเสริมความแข็งแกร่งในการปกป้องพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. การให้ทานเป็นยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การให้ทานถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าถึงจิตใจของมนุษย์ผ่านการให้ ซึ่งมนุษย์มีแนวโน้มที่จะเปิดใจยอมรับฟังและเรียนรู้จากผู้ที่มีความเมตตากรุณาที่ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งไม่เพียงแต่ผู้รับที่จะมีความสุข ผู้ให้ย่อมเกิดความสุขและเป็นที่ชื่นชอบด้วยเช่นกัน ดังพระพุทธศาสนสุภาษิต “ผู้ให้ ย่อมเป็นที่รัก” และพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2544) ได้กล่าวไว้ว่า “ความสุขในระดับของการสนองความต้องการในทางที่ดีงามและสร้างสรรค์นั้น สามารถแสดงออกผ่านคุณธรรม เช่น ความสุขจากการอยู่ร่วมสัมพันธ์ช่วยเหลือกันกับเพื่อนมนุษย์ด้วยเมตตาการุณย์ เป็นต้น” อีกทั้ง ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้แสดงธรรมไว้ว่า “จิตที่คิดจะให้ นั้นสบายกว่าจิตที่คิดจะเอา นี่เขาเรียกว่าให้ทาน...” (พุทธทาสภิกขุ, 2524) ซึ่งในการอยู่ร่วมกันในโลกยุคปัจจุบันที่ผู้คนต้องเผชิญกับความเครียด ความกดดัน และความไม่แน่นอนนั้น การให้ทานจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความสุขและความสงบให้เกิดขึ้นในจิตใจได้เป็นอย่างดี การให้ทานจึงเป็นเสมือนประตูด่านแรกที่เปิดโอกาสให้พระธรรมได้แทรกซึมเข้าสู่จิตใจ นอกจากนี้ การให้ทานยังสะท้อนให้เห็นถึงความลึกซึ้งของพระพุทธศาสนา ที่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ และใช้วิธีการที่เหมาะสมในการเผยแผ่ธรรมะจนกลายเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมการให้ในสังคมไทยที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

2.1 กรณีศึกษามูลนิธิพุทธะมหาเมตตา กับพลังของการให้เพื่อเผยแผ่พุทธศาสนา วัฒนธรรมการให้เป็นแนวทางของการสร้างความศรัทธา เชื่อมโยงสู่การเผยแผ่พุทธศาสนาด้วยพลังอันนุ่มนวล เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดผลงามในบริบทของทานบารมี การให้ช่วยสร้างศรัทธาในหมู่พุทธศาสนิกชนและผู้ที่นับ

ถือศาสนาอื่นๆ รวมถึงผู้ที่ไม่มีศาสนา การให้จึงเป็นเครื่องมืออันทรงพลังที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางศาสนาและสังคม ซึ่งทางมูลนิธิพุทธะมหาเมตตาได้ใช้เป็นแนวทางการสร้างความสัมพันธ์และดึงดูดผู้คนเข้าสู่การปฏิบัติธรรม เป็นยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาในโลกยุคปัจจุบัน

มูลนิธิพุทธะมหาเมตตา และมูลนิธิบุญญานุภาพ ก่อตั้งโดย พระภิกษุชาวนาวชิรสุนทร วิ. (กิตติเชษฐ์ สิริวฑฒโก) (Buddha-Mahametta, 2568) โดยมีเป้าหมายหลักคือเผยแผ่พุทธศาสนาด้วยการสอนวิปัสสนากรรมฐาน โดยเน้นไปที่คุณธรรมด้านความเมตตา พระภิกษุชาวนาวชิรสุนทร วิ. (กิตติเชษฐ์ สิริวฑฒโก) ได้แสดงธรรมเทศนาไว้ว่า “ความเมตตาทำให้เราอดทนต่อผู้อื่นได้มากมาย แต่ถ้าขาดเมตตาก็ไม่อยากจะอยู่กับใคร เริ่มจากมีตัวตนแล้วค่อยๆ ละตัวตนจนไม่มีตัวตน มองเห็นความทุกข์ของผู้อื่นมากกว่าทุกข์ของตัวเอง แล้วก็มี ความปรารถนาที่จะช่วยเหลือดับทุกข์ให้ผู้อื่น มีเมตตามากๆ ปรารถนาจะดับทุกข์ให้ผู้อื่นเสมอ การเป็นผู้ให้ เมื่อคิดให้เสมอ ไม่คิดเอาอะไรจากใคร ใจจึงเป็นสุขและบริสุทธิ์ เพียงเราฝึกตัวเองได้เช่นนี้ ความทุกข์ของเรา ก็ไม่มี...” (พระภิกษุชาวนาวชิรสุนทร วิ. (กิตติเชษฐ์ สิริวฑฒโก), 2565)

ลักษณะของการบำเพ็ญทานบารมีของพระภิกษุชาวนาวชิรสุนทร วิ. (กิตติเชษฐ์ สิริวฑฒโก) ประกอบด้วย การอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาและช่วยเหลือผู้อื่นอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย การให้ด้วยจิตใจที่เสียสละอย่างแท้จริงโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน การมีความเมตตากรุณาต่อผู้ที่หลากหลายเชื้อชาติและศาสนา และดำรงตนเป็นแบบอย่างของพระสงฆ์ที่สังคมคาดหวังนั้น ตั้งอยู่บนความมุ่งมั่นที่จะเผยแผ่พระธรรมอย่างสร้างสรรค์สู่สังคม ให้ผู้คนได้รับธรรมะและมีความสุขในโลกุตร

2.2 ตัวอย่างขององค์กรศาสนากับโครงการที่มุ่งมั่นเพื่อช่วยเหลือสังคมและเผยแผ่พระธรรม มูลนิธิพุทธะมหาเมตตาเป็นตัวอย่างขององค์กรทางศาสนาที่ใช้วิธีการให้ทานเป็นยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พระธรรมอย่างเป็นรูปธรรม โดยดำเนินการใน 3 มิติหลัก ได้แก่:

1. **วัตถุทาน** มูลนิธิฯ ได้ช่วยเหลือสังคมผ่านโครงการสาธารณประโยชน์ต่างๆ เช่น การแจกจ่ายอาหารและของใช้จำเป็นแก่ผู้เดือดร้อนและยากไร้ โครงการแจกอิฐบล็อกและน้ำดื่มเมตตาธรรมฟรี การให้ทุนการศึกษา รวมถึงโครงการรักษาผู้ป่วยโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เช่น คลินิกทันตกรรม ผังเสริมรักษาฟรี โดยได้รับการสนับสนุนจากท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์

2. **อภัยทาน** พระภิกษุชาวนาวชิรสุนทร วิ. (กิตติเชษฐ์ สิริวฑฒโก) เน้นการสอนให้มีความเมตตาและให้อภัยเพื่อลดความขัดแย้งและสร้างสันติสุขทั้งในครอบครัวและในสังคม โดยท่านเล็งเห็นว่า “มนุษย์ทุกคนล้วนมีความทุกข์ด้วยกันทั้งสิ้น ให้เรามีความเมตตา ให้อภัยทุกคน” (พระภิกษุชาวนาวชิรสุนทร วิ. (กิตติเชษฐ์ สิริวฑฒโก), 2565)

3. **ธรรมทาน** มูลนิธิฯ เผยแผ่หลักธรรมผ่านการแสดงธรรมและกิจกรรมทางศาสนาในหลากหลายรูปแบบ ให้โอกาสพุทธศาสนิกชนได้มีสถานที่ปฏิบัติธรรมทั้งที่จังหวัดลำปางและพระนครศรีอยุธยา ในโอกาสต่างๆ มีพระธรรมทูตจากมูลนิธิฯ ไปสอนวิปัสสนากรรมฐานที่วัดยางน้อย จ.อุบลราชธานี และวัดนวมินทร์ราชูทิศ รัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในการสอนแนวสติปัฏฐาน 4 ตามรูปแบบของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และการใช้บทเพลงธรรมคีตะร่วมเป็นสื่อการสอน สร้างความเข้าใจเรื่องการแผ่

เมตตาและการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรม “พระในบ้าน” สำหรับเด็กเล็กจนถึงผู้ปฏิบัติธรรมทั่วไป ในการบ่มเพาะความกตัญญูทอประกายต่อผู้มีพระคุณ รวมถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเข้าถึงผู้ที่สนใจธรรมะ ทั้งชาวไทยและต่างประเทศทั่วโลก โดยในปัจจุบันมีการแปลธรรมเทศนาเป็นภาษาอังกฤษ จีน และเวียดนาม

ในแนวทางของพระสงฆ์ตามความคาดหวังของสังคมนั้น เมตตาธรรมเหล่านี้จากพระสงฆ์และพุทธบริษัทช่วยให้พุทธศาสนาเป็นที่ยอมรับมากขึ้น และสามารถเข้าถึงประชาชนที่หลากหลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทานบารมีจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยส่งเสริมศรัทธาและการเข้าถึงพุทธศาสนาได้อย่างรวดเร็วขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ในโลกยุคปัจจุบัน

3. แนวคิดการบูรณาการความเมตตาผ่านบทเพลงธรรมคืตะเพื่อความยั่งยืนของพุทธศาสนา

การนำเสนอกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการระหว่างหลักเมตตาธรรมและศิลปะการสื่อสารผ่านธรรมคืตะ เป็นแนวทางการบูรณาการที่ทรงพลังในการปลูกฝังศรัทธาและปกป้องแก่นแท้อันล้ำค่าของพระพุทธศาสนา ท่ามกลางกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลง กรณศึกษาของอาจารย์อัศววัฒน์ สิงห์ชู อาจารย์วิชาเอกดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เป็นอีกผู้หนึ่งที่เล็งเห็นคุณค่าของพุทธศาสนาและมองว่าดนตรีเป็นสื่อที่เข้าถึงเยาวชนได้ง่ายที่สุด จึงได้เปลี่ยนการเรียนแบบ “ท่องจำ” จากแผ่นกระดาษ เป็นการเรียนแบบ “ฟังเพลง” อาจารย์อัศววัฒน์ ได้กล่าวว่า “หากจะกล่อมเกลาคิดหรือโน้มน้าวให้เค้าเปิดรับความเชื่อของเรา ขอให้เลือกวิธีแบบมี “สุนทรียะ” (อัศววัฒน์ สิงห์ชู, 2566)

ในบทความนี้ การศึกษาเชิงวิเคราะห์กระบวนการบูรณาการหลักเมตตาธรรมผ่านบทเพลงธรรมคืตะ จึงถือเป็นนวัตกรรมการเผยแผ่และส่งเสริมความเข้าใจและสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาเพื่อความยั่งยืนของพระพุทธศาสนาในบริบทสังคมร่วมสมัย

1. ความสำคัญของดนตรีและบทเพลงธรรมคืตะในการปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนา ดนตรีเป็นภาษาสากลที่ทุกคนสัมผัสได้ ดนตรีมีพลังพิเศษในการสื่อสารที่เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟังโดยตรงโดยผ่านท่วงทำนอง จังหวะ และเสียงที่กระทบประสาทสัมผัส มีพลังในการเข้าถึงจิตใจและกระตุ้นอารมณ์เชิงบวก คุณวรา จิรนพคุณ และคณะได้นำเสนอบทความ “ดนตรี: สุนทรีศาสตร์สู่การบรรลุธรรม” โดยให้ข้อมูลว่า “เนื้อหาในบทเพลงเป็นธรรมะ และทำนองเพลงจะทำให้เกิดความสงบและมีสมาธิ กล่อมเกลาคิดใจให้อ่อนโยนลงได้...” (วรา จิรนพคุณ และคณะ, 2567) และการศึกษาทางประสาทวิทยาแสดงให้เห็นว่าดนตรีกระตุ้นการหลั่งสารโดปามีน เอนดอร์ฟินและออกซิโทซิน ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข ผ่อนคลาย เพิ่มความไว้วางใจและมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ทำให้เกิดความผูกพันทางสังคมจากกิจกรรมทางดนตรีที่ทำร่วมกัน เช่น การร้องเพลงประสานเสียง หรือการฟังดนตรีในกลุ่ม (Chanda and Levitin, 2013)

สภาวะดังกล่าวส่งผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและการรับรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา ซึ่งการฟังเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะสามารถโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ฟังเกิดความสงบและคล้อยตามได้ง่ายมากกว่าการอ่านหรือฟังธรรมะโดยตรง เมื่อต่อการเปิดรับและซึมซับหลักธรรมคำสอนต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะของผู้ปฏิบัติธรรม จากการที่ได้บูรณาการความเมตตาผ่านบทเพลงธรรมคืตะ ทำให้ธรรมคืตะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพทั้งในการเผยแผ่หลักธรรมและการสร้างสังคมที่เข้มแข็ง มีความเมตตาปรารถนาดีต่อกัน และเป็นพลังของผู้ที่มีความศรัทธาที่เห็นคุณค่าของพุทธศาสนาอยู่ร่วมกัน

2. กรณีศึกษาความสำเร็จของมูลนิธิพุทฺธมมหาเมตตากับการใช้ธรรมคัมภีร์ในการเผยแผ่ธรรม กรณีศึกษาที่โดดเด่นของการบูรณาการความเมตตาผ่านบทเพลงธรรมคัมภีร์ในสังคมไทยปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมในงานของพระภิกษุญาณวชิรสุนทร วิ. (กิตติเชษฐ์ สิริวิฑูรโก) ประธานมูลนิธิพุทฺธมมหาเมตต และเจ้าอาวาสวัดพุทธเมตตาบุญญานุภาพ พระภิกษุญาณวชิรสุนทร วิ. (กิตติเชษฐ์ สิริวิฑูรโก) ได้ประยุกต์ใช้บทเพลงธรรมคัมภีร์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เพื่อสื่อถึงหลักธรรมในพุทธศาสนา ท่านได้ริเริ่มนำบทเพลงธรรมคัมภีร์มาใช้ในการเผยแผ่พระพุทฺธศาสนาอย่างเป็นระบบในช่วงฝึกปฏิบัติธรรม ซึ่งในสังคมปัจจุบันที่คนมีสมาธิในความสนใจสั้นลง บทเพลงธรรมคัมภีร์ที่มีความยาวประมาณ 3-5 นาที สามารถถ่ายทอดแก่นสาระของหลักธรรมได้อย่างกระชับและน่าสนใจ บทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตาสามารถนำเสนอในรูปแบบที่ทันสมัย ด้วยทำนองร่วมสมัยที่ดึงดูดความสนใจของคนรุ่นใหม่ แต่ยังคงสาระสำคัญของหลักคุณธรรมไว้อย่างครบถ้วน ทำให้ผู้ฟังเกิดความสงบ ผ่อนคลาย มีจิตใจอ่อนโยน และเปิดใจรับธรรมะได้ง่ายขึ้น

การบูรณาการความเมตตาผ่านบทเพลงธรรมคัมภีร์จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนาในสังคมร่วมสมัย ช่วยปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของพุทธศาสนาจากสิ่งที่ดูเก่า โดดเดี่ยวและเข้าถึงได้ยาก ให้กลายเป็นสิ่งที่ร่วมสมัยและเข้าถึงได้ง่าย บทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตาและหลักธรรมอื่นๆ กระตุ้นให้ผู้ฟังในทุกกลุ่มได้นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการรักษาคุณค่าของพุทธศาสนาอย่างแท้จริง โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไปในอนาคต

4. การบูรณาการความเมตตากับการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระธรรม

ในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลข่าวสารหลั่งไหลอย่างรวดเร็ว การประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการปกป้องและเผยแผ่คุณค่าของพุทธศาสนา โดยเฉพาะเมื่อต้องการเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน

1. หลักการสื่อสารธรรมะด้วยเมตตาธรรมในสื่อสังคมออนไลน์

การเผยแผ่ธรรมะในสื่อออนไลน์ในโลกยุคปัจจุบันต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเมตตาที่แท้จริง โดยคำนึงถึงการนำเสนอข้อธรรมที่ถูกต้อง เข้าถึงง่ายและเป็นประโยชน์ต่อผู้รับสาร ควรสื่อสารธรรมะในรูปแบบที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของคนยุคใหม่ เช่น การทำคลิปวิดีโอสั้นๆ เพื่อดึงดูดความสนใจ เผยแพร่ข้อธรรมในความถี่ที่ต่อเนื่องเพื่อการจดจำและการติดตามจากผู้รับสาร โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและหลีกเลี่ยงการแสดงธรรมที่มีภาษาบาลีจำนวนมาก ควรนำเสนอผ่านเรื่องเล่า หรือการใช้สื่อมัลติมีเดียที่น่าสนใจ

2. กรณีศึกษาการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของมูลนิธิพุทฺธมมหาเมตต

มูลนิธิพุทฺธมมหาเมตตได้พัฒนาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเมตตา เช่น การจัดทำคลิปวิดีโอธรรมะสั้นๆ ที่เข้าใจง่ายให้เข้ากับยุคสมัย เช่น เรื่องคำสอนทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่อ TikTok : Help People ของมูลนิธิฯ ยกตัวอย่างคลิปวิดีโอของสามเณรแม็กซ์ ชาวออสเตรเลีย ที่แสดงถึงความเป็นผู้มีศรัทธาในพระพุทธเจ้า (Help People, มูลนิธิพุทฺธมมหาเมตต, 2568) และช่องทางอื่นๆ บนโลกออนไลน์เพื่อเผยแผ่ข้อคิดธรรมะในชีวิตประจำวัน เช่น ช่องทาง YouTube, Line และ Facebook ที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายพุทธศาสนาออนไลน์ เช่น Zoom เพื่อให้ผู้ที่สนใจทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้เข้าถึงธรรมะผ่านอินเทอร์เน็ต โดยผู้เข้าร่วมการถ่ายทอดสดสามารถ

มองเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงความรู้สึกและสภาวะธรรม สามารถโต้ตอบกันได้แบบเรียลไทม์ ซึ่งได้ผลเป็นอย่างดีในกลุ่มคนรุ่นใหม่และชาวต่างชาติที่อยู่ห่างไกล ความสำเร็จของมูลนิธิฯ แสดงให้เห็นว่าการเผยแพร่ธรรมผ่านสื่อออนไลน์นั้น สามารถเข้าถึงผู้คนให้ได้รับธรรมะได้อย่างกว้างขวาง สร้างชุมชนของผู้ที่มีความศรัทธาและความรักในพระพุทธศาสนาได้อย่างเข้มแข็งทั้งในประเทศและระดับสากล

การบูรณาการความเมตตากับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ธรรมจึงเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่สำคัญในการปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้หลักธรรมคำสอนเข้าถึงผู้คนในวงกว้างได้อย่างรวดเร็ว แต่ยังช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและเสริมสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติธรรมสำหรับคนรุ่นใหม่ที่อยู่ห่างไกลจากการปฏิบัติเจริญภาวนา

5. แนวทางการใช้หลักธรรมคำสอนเพื่อปกป้องคุณค่าของพระพุทธศาสนาจากสื่อออนไลน์

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในยุคปัญญาประดิษฐ์นั้นจำเป็นต้องอาศัยทั้งปัญญาและเมตตา แนวทางการปกป้องคุณค่าของพระพุทธศาสนาจากการนำเสนอข่าวเชิงลบและข่าวที่ไม่เป็นความจริงในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ นั้น ผู้ใช้งานสื่อออนไลน์บนแพลตฟอร์มต่างๆ ควรได้รับการแนะนำและส่งเสริมในการนำพระสูตร “กาลามสูตร” และ “โยนิโสมนสิการ” (พระราชวัชรสารบัณฑิต (ประสาร จันทสโร), 2567) มาพิจารณาข้อมูลข่าวที่เกี่ยวข้องศาสนาหรือข่าวต่างๆ ก่อนเสมอว่าเท็จจริงประการใดก่อนที่จะสรุปเชื่อและส่งต่อข้อมูล โดยใช้ความเมตตาเป็นเครื่องพิจารณา มีสติและความศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญาในการพิจารณาร่วมกันดังนี้

1. การประยุกต์ใช้หลักกาลามสูตรเพื่อปกป้องพุทธศาสนา

หลักกาลามสูตร พระพุทธองค์ทรงให้ใช้เหตุผลพิจารณาด้วยปัญญาในสิ่งต่างๆ ว่าสมควรเพียงใดที่จะเชื่อได้ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสื่อออนไลน์ เราควรตรวจสอบที่มาของข้อมูล ผู้เผยแพร่ และหลักฐานประกอบก่อนที่จะเชื่อ ตามหลัก 10 ประการ ดังนี้

ภาพที่ 2: หลักกาลามสูตร

2. การประยุกต์ใช้หลักโยนิโสมนสิการเพื่อปกป้องพุทธศาสนา

โยนิโสมนสิการ หมายถึงการคิดพิจารณาด้วยปัญญาอย่างรอบคอบและถี่ถ้วน เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ เราควรพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้นั้นสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหรือไม่ และมีผลกระทบต่อจิตใจของเราและผู้อื่นอย่างไร ทางพุทธศาสนาถือว่ามีความไม่ประมาท มีหลักวิธีคิด 10 ประการ โดยย่อ ดังนี้ 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย โดยการพิจารณาว่า สิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี 2) วิธีคิดแบบแยกส่วน เช่น เป็นการคิดแบบสังเคราะห์ การคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ 3) วิธีคิดแบบสามัญญลักษณะ เช่น พิจารณาว่า ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวตน มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แปรเปลี่ยน ดับไป 4) วิธีคิดแบบอริยสัจ คือ วิธีคิดแบบแก้ปัญหา แบบหาสาเหตุแห่งปัญหา หาวิธีแก้ที่ต้นเหตุเพื่อเข้าถึงการแก้ปัญหา 5) วิธีคิดแบบบรรลธรรมสัมพันธ คือการคิดมีเป้าหมายและวิธีว่า ทำให้บรรลุเป้าหมายและผลได้หรือไม่ ทำอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้ 6) วิธีคิดแบบพิจารณาคุณโทษและทางออก การคิดแบบรอบคอบว่า อะไรเป็นคุณและเป็นโทษ ข้อดี ข้อเสีย และทางออกคืออะไร 7) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม คือคิดพิจารณาว่าอะไรคือแก่น อะไรคือเปลือก อะไรคือกระพี้ อะไรคือสิ่งประดับ อะไรคือกาฝาก 8) วิธีคิดแบบเร้าคุณธรรม คือวิธีคิดแบบสร้างสรรค์ คิดให้ได้ประโยชน์ การคิดในเชิงบวก 9) วิธีคิดแบบปัจจุบันขณะ เป็นการค้นหาความจริงจากประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งหก คือตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ ผ่านการมีสติในปัจจุบันจนเกิดความรู้จริงขึ้น 10) วิธีคิดแบบวิภาษวาท คือการคิดแยกแยะเปรียบเทียบ

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมและความเมตตาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง หลักกาลามสูตรและโยนิโสมนสิการช่วยปกป้องพุทธศาสนาจากสื่อออนไลน์ โดยให้เราใช้ปัญญาในการพิจารณา อย่าหลงเชื่ออะไรง่ายๆ เพื่อรักษาความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนาและป้องกันความเข้าใจผิด ความเมตตาช่วยให้เผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างสร้างสรรค์ เมื่อผสมผสานหลักธรรมเหล่านี้กับความเมตตา เราจะสามารถช่วยให้ผู้อื่นเข้าใจพระธรรมได้ดียิ่งขึ้นซึ่งเป็นวิธีในการปกป้องพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี

แนวคิดการนำเมตตาธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางสังคม

ในยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด ความขัดแย้งทางสังคมและศาสนากลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและท้าทาย ความหลากหลายทางความคิด ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมอาจนำไปสู่ความเกลียดชัง การก่อการร้าย และการเลือกปฏิบัติระหว่างกลุ่ม ยกตัวอย่าง กรณีของประเทสวันดากับโศกนาฏกรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในปี พ.ศ. 2537 ที่คร่าชีวิตผู้คนกว่าแปดแสนราย (Human Rights Watch, 2011) สาเหตุสำคัญคือความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ที่มีมาอย่างยาวนาน ซึ่งถูกทำให้รุนแรงขึ้นในยุคอาณานิคมภายใต้การปกครองของประเทศเบลเยียม รวันดาได้ใช้เวลาหลายปีในการเยียวยาผู้สูญเสียที่ตกเป็นเหยื่อของความเกลียดชัง บทเรียนนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของสังคมซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

1. ความเชื่อมโยงเมตตาธรรมสู่สังคหวัตถุ 4 กับการแก้ไขปัญหาสังคม

พุทธศาสนานำเสนอหลักเมตตาธรรมที่มีใช้เพียงคุณธรรมทางจิตใจหรือคำสอนทางศาสนาเท่านั้น แต่เป็นพลังที่สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมให้เกิดสันติสุขได้อย่างเป็นรูปธรรม ความเมตตาจึงสำคัญมากเพราะเป็นข้อธรรมข้อแรกที่น่าไปสู่ความกรุณา มุทิตา และอุเบกขา สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2563) ได้กล่าวถึง “ความเมตตา” ว่าเป็นคุณธรรมพื้นฐานในพรหมวิหาร 4 เพราะเมื่อมีเมตตา อยู่ตามธรรมดาเป็นปกติก็เป็นมิตรไมตรี มีความปรารถนาดีไม่คิดเบียดเบียนทำร้ายกัน แต่ในยามที่เห็นผู้อื่นเดือดร้อน มีความทุกข์จากเมตตาก็เกิดความสงสาร คือเกิดความกรุณาที่อยากจะช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ ความเมตตาเป็นคุณธรรมประจำใจ ยังเป็นท่าทีที่อยู่ในใจ แต่การแสดงออกในสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกัน คือต้องมีภาคปฏิบัติมารับ นั่นก็คือ “สังคหวัตถุ 4” สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ยังได้กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่รับช่วงสู่ภาคปฏิบัติในสังคมมนุษย์ต่อจากพรหมวิหาร 4 หมายถึงการแสดงออกเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นหลักการสงเคราะห์ สร้างสามัคคี ประสานสังคม ยึดเหนี่ยวจิตใจกัน ก่อให้เกิดเอกภาพ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2563) ประกอบด้วย:

1. **การให้ต่อกัน** คือ การปฏิบัติต่อกันในการอยู่ร่วมกันด้วยดีด้วยน้ำใจ เริ่มต้นด้วยความเมตตา เมื่อเห็นผู้อื่นมีความทุกข์เดือดร้อน เช่น ประสบภัยพิบัติ ขาดแคลนปัจจัยสี่ ก็พึงให้ด้วยความกรุณา หากใครทำความดีแต่ขาดแคลนทุน ก็ส่งเสริมด้วยมุทิตาจิตในความดี เพื่อให้ประสบความสำเร็จในสิ่งดีงามยิ่งขึ้น

2. **ปิยวาจา** คือการพูดดี ทักทายด้วยความสุภาพ หากเห็นผู้อื่นเดือดร้อนตกต่ำ ก็ปลอบโยนและแนะวิธีแก้ไขปัญหา หากเขาทำความดีประสบความสำเร็จ ก็ใช้ปิยวาจาพูดส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจยิ่งขึ้น

3. **อถถจริยา** คือการบำเพ็ญประโยชน์ เอื้อเฟื้อต่อกัน แบ่งเบาช่วยเหลือด้วยความเมตตา กรุณา และช่วยเหลือหนุนส่งเสริมมุทิตาในงานกุศล

4. **สมานัตตา** คือการวางตนเสมอภาคกัน ไม่ดูถูกเหยียดหยาม ไม่เอาวัดเอาเปรียบ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง อยู่ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน ร่วมกันแก้ไขปัญหา มีความเป็นธรรม ใช้พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

หลักเมตตาธรรมดังกล่าวข้างต้นจึงมีใช้เพียงแนวคิดทางศาสนา แต่เป็นเครื่องมือเชิงปฏิบัติที่ช่วยรักษาสัมพันธภาพ ลดความขัดแย้ง และสร้างพลังสมานฉันท์ในทุกระดับของสังคม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในโลกปัจจุบัน

2. กรณีศึกษาวันตากับหลักเมตตาธรรมที่นำไปสู่การคืนดีหลังโศกนาฏกรรมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในรวันดาระหว่างเมษายน-กรกฎาคม 2537 เป็นหนึ่งในโศกนาฏกรรมที่รุนแรงและรวดเร็วที่สุดในประวัติศาสตร์โลกสมัยใหม่ มีผู้เสียชีวิตประมาณ 800,000 รายภายใน 100 วัน โดยชาวฮูตูสังหารชาวทูตซี สาเหตุมาจากความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ที่สั่งสมมานานและถูกทำให้รุนแรงขึ้นในยุคอาณานิคมเบลเยียม จุดเริ่มต้นของโศกนาฏกรรมเกิดขึ้นเมื่อเครื่องบินของประธานาธิบดีรวันดาและบุนดิงูยงตกในวันที่ 6 เมษายน 2537 (Human Rights Watch, 2011)

หลังเหตุการณ์โศกนาฏกรรม รัฐบาลวันดาเริ่มศาลกาซาซา ซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมระดับชุมชนที่เน้นการให้อภัยและรับฟังกัน ผ่านการสารภาพและฟื้นฟูความสัมพันธ์ ชุมชนเป็นผู้เลือกผู้พิพากษาเอง ผู้ต้องหาที่สารภาพและสำนึกผิดจะได้รับโทษเบาลง เช่น ได้รับการปล่อยตัวหรือทำงานบำเพ็ญประโยชน์ ศาลกาซาซาได้ตัดสินคดีในชุมชนกว่า 12,000 แห่ง รวมกว่า 1.2 ล้านคดี แม้จะมีข้อโต้แย้งบางประการ แต่กระบวนการนี้ช่วยลดความแค้นในเรือนจำและลดความตึงเครียดระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ในปัจจุบันวันดาได้รับการยกย่องว่าเป็นประเทศที่มีความปลอดภัยและฟื้นฟูอย่างรวดเร็วในแอฟริกา มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ตั้งเป้าเป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีและบริการสารสนเทศในแอฟริกา และผลิตสินค้าไอทีและนวัตกรรมขั้นสูง เพื่อก้าวจากประเทศรายได้ต่ำสู่ประเทศรายได้สูงภายในปี 2593 (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2566)

บทเรียนจากวันดาแสดงให้เห็นว่า แม้ในความโหดร้ายที่สุด เมตตาธรรมสามารถเป็นรากฐานสำคัญในการฟื้นฟูสังคม และไม่เพียงเป็นกลไกทางจิตใจเท่านั้น แต่สามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม สถาบัน และจิตสำนึกของผู้คนได้อย่างแท้จริง

3. แนวคิดของท่านติช นัท ฮันห์กับหลักความเมตตาเพื่อการเยียวยาสังคม

ท่านติช นัท ฮันห์ พระมหาเถระในพระพุทธศาสนาหายาน ผู้บุกเบิกแนวคิด “พระพุทธศาสนาเพื่อสังคม” (Wikipedia, 2568) เน้นว่า “การฟังอย่างลึกซึ้ง” (Deep Listening) และ “การพูดด้วยความรัก” (Loving Speech) (Hanh, 2014) เป็นกุญแจสำคัญในการเยียวยาสังคม ปรัชญาของท่านเชื่อว่าการอยู่ร่วมกันอย่างสันติต้องวางรากฐานบน “ความเข้าใจ” ที่เกิดจาก “การรับฟังด้วยหัวใจ” และ “การสื่อสารด้วยความกรุณา” ไม่ใช่การมุ่งเอาชนะด้วยเหตุผล หากไม่เปลี่ยนภาษาที่ใช้สื่อสารในสังคม เราไม่อาจแก้ไขความขัดแย้งระดับโครงสร้างได้ ซึ่งสอดคล้องกับพรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 และกระบวนการกาซาซาในวันดา

การเยียวยาสังคมวันดาหลังเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ไม่ได้อาศัยเพียงกระบวนการยุติธรรมทางกฎหมาย แต่ตั้งอยู่บนรากฐานของความเมตตา การให้อภัย และการคืนดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของท่านติช นัท ฮันห์ ที่นำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เยียวยาบาดแผลสังคม แนวทางนี้สะท้อนว่าการยอมรับฟังด้วยจิตเมตตาและการเปิดใจให้อภัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลดปล่อยสังคมจากความเกลียดชังและความแตกแยก เช่นเดียวกับที่วันดาใช้กระบวนการกาซาซาเพื่อฟื้นฟูความไว้วางใจและความเป็นพี่น้อง

กรณีศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า “เมตตาธรรม” ไม่ใช่เพียงทฤษฎีในคัมภีร์ แต่เป็นพลังที่สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังที่เห็นได้จากแนวทางของท่านติช นัท ฮันห์ และประสบการณ์ของวันดาที่เลือกการให้อภัยแทนการแก้แค้น การนำเมตตาธรรมมาแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งจึงเป็นหลักปฏิบัติที่สามารถเยียวยา ฟื้นฟูศรัทธา และสร้างความไว้วางใจในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการปกป้องคุณค่าพุทธศาสนาในโลกสมัยใหม่ที่ต้องใช้พลังเมตตาจากภายในจิตใจเป็นรากฐานเพื่อรักษาคุณค่าทางศีลธรรมให้ยั่งยืนท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

4. การบูรณาการเมตตาธรรมด้วยศาสตร์พระราชา แนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการพระราชดำริ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นศาสตร์พระราชาที่แสดงถึงการเชื่อมโยงระหว่างความเมตตากับการแก้ไขปัญหาสังคม พระองค์ทรงห่วงใยในคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกเชื้อชาติและศาสนา ทรงมีพระราชประสงค์ให้ราษฎรในสังคมพหุวัฒนธรรมของไทยดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีการจัดตั้ง “โครงการหลวง” เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของชนพื้นเมืองในเขตภูเขา (Lue History, 2566) ซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาความเป็นอยู่ของชนพื้นเมืองในบริเวณป่าเขา เป็นจุดเริ่มต้นสายสัมพันธ์ของชนเผ่าทางเหนือและรัฐบาลไทย ผ่านความห่วงใยของพระองค์

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบสำคัญคือ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล และ 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง ซึ่งเน้นการใช้ปัญญาในการดำรงชีวิตและพัฒนาทั้งเศรษฐกิจ สังคม และจิตใจอย่างกลมกลืน แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของคนหลากหลายชาติพันธุ์ ดังบทสัมภาษณ์ที่ว่า “หลักเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับและนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างกว้างขวางสร้างความเชื่อมั่นให้กับไทยแท้และชาติพันธุ์ต่างๆ ได้ส่งเสริมให้ความรู้ สร้างคุณธรรมและแรงบันดาลใจสู่การเป็นเกษตรอินทรีย์ การปลูกข้าว และได้เลี้ยงปากท้องคนในชุมชนให้มีสุขภาพดีและสังคมแข็งแกร่ง พวกเขาได้คิดอย่างมีเหตุผลและรับฟังซึ่งกันและกัน การที่ประชาชนไม่หยุดพัฒนาจะนำไปสู่นวัตกรรมใหม่ๆ แล้วนำกำไรกลับคืนไปให้ชุมชน มีรายได้เพื่อสร้างสังคมที่สมดุลและมีความสุข อีกทั้งพระองค์ทรงสนับสนุนการศึกษาเท่าเทียม ผู้คนต่างชาติพันธุ์ต่างรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงให้โอกาสและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไม่แบ่งแยก” (Thai PBS, 2560)

การบูรณาการเมตตาธรรมผ่านศาสตร์พระราชาและโครงการในพระราชดำริกว่า 4,000 โครงการ ไม่ใช่เพียงแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจ แต่เป็นการเชื่อมโยงกับความเมตตาที่ทรงมีต่อประชาชน (แพรวภัทรา เขียวชะอุ่ม, 2566) ดังพระราชดำรัสที่ว่า “...ผู้ที่มีจิตใจเมตตากรุณา หมายถึงการที่จะมีจิตใจเห็นใจผู้อื่น มีจิตใจที่จะเห็นถึงความเดือดร้อนเราจะต้องช่วยเหลือ จิตใจนี้ก็เป็นจิตใจที่มีกำลังมากทั้งอ่อนโยนมาก...” (พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9, 2524)

พระองค์ทรงเป็นแบบอย่างของพระมหากษัตริย์ผู้สร้างรากฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมที่สงบสุข ทรงเป็นที่พึ่งในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและรักษาความเป็นไทย ศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือตัวอย่างสำคัญของการบูรณาการเมตตาธรรมในสังคมไทย ซึ่งประยุกต์หลักธรรมทางพุทธศาสนาสู่การพัฒนาชาติ เยียวยาทั้งเศรษฐกิจและจิตใจบนพื้นฐานของความเมตตาสะท้อนพระปรีชาสามารถของพระองค์ที่มุ่งประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

บทความ “การบูรณาการความเมตตาเพื่อปกป้องคุณค่าของพุทธศาสนา” สามารถนำเสนอ “องค์ความรู้ใหม่” ใน 3 มิติหลัก ดังนี้

1. การบูรณาการ “เมตตาธรรม” สู่การปกป้องพุทธศาสนาในเชิงรุก

1.1 “ความเมตตา” มิใช่เป็นเพียงหลักธรรมเท่านั้น แต่ถูกยกระดับด้วยการบูรณาการสู่การเป็น “เครื่องมือเชิงปฏิบัติ” ที่เป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกในการป้องกันภัยคุกคามต่อพุทธศาสนาในโลกยุคใหม่

1.2 การวิเคราะห์ภัยคุกคามจากภายในและภายนอกที่กระทบต่อศาสนา ได้นำไปสู่การเสนอ “เมตตาธรรม” ที่เป็นกลไกป้องกันและเยียวยาทั้งระดับบุคคลและสังคม

2. นวัตกรรมการเผยแผ่พุทธธรรมผ่าน “ธรรมคิตะ” และ “สื่อออนไลน์” ที่บูรณาการกับเมตตาธรรม

2.1 การประยุกต์ “ธรรมคิตะ” และ “สื่อออนไลน์” เป็นนวัตกรรมในการเผยแผ่พุทธธรรม โดยบูรณาการกับเมตตาธรรมเพื่อปลูกฝังศรัทธาและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะเยาวชนและคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มสนใจพุทธศานาน้อยลง

2.2 เสนอแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น TikTok, YouTube, Zoom เป็นเครื่องมือใหม่ของการเผยแผ่ธรรมที่ตั้งอยู่บน “เมตตาธรรมในการสื่อสาร” ซึ่งไม่เคยปรากฏในงานวิจัยในลักษณะนี้

3. การประยุกต์ “เมตตาธรรม” กับหลัก “กาลามสูตร” และ “โยนิโสมนสิการ”

3.1 การผสมผสานเมตตาธรรมกับหลักกาลามสูตรและโยนิโสมนสิการ เพื่อสร้างกลไกคุ้มกันทางจริยธรรมให้มีสติและศรัทธาอย่างมีเหตุผลกับการที่ต้องเผชิญกับโลกยุคข้อมูลข่าวสาร

3.2 เป็นการนำเสนอ “แนวทางใหม่” ในการเสริมสร้างปัญญาเพื่อพิจารณาข้อมูลข่าวสารร่วมกับจิตใจที่เมตตาในบริบทที่ซับซ้อนของโลกยุคสื่อออนไลน์

สรุป

ในโลกปัจจุบันที่พุทธศาสนาเผชิญความท้าทายมากมาย “ความเมตตา” ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานในหลักพรหมวิหาร 4 แสดงพลังอันทรงประสิทธิภาพในการปกป้องและส่งเสริมคุณค่าอันล้ำค่าของพระพุทธศาสนา การศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงพลังของความเมตตาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมในหลากหลายบริบท กรณีศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ กระบวนการภาษาในประเพณีวันดาที่ใช้ความเมตตาฟื้นฟูสังคมจากบาดแผลการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อันโหดร้าย แนวคิดการฟังอย่างลึกซึ้งและการพูดด้วยความรักของท่านติช นัท ฮันห์ที่เยียวยาความขัดแย้งเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติภาพ และศาสตร์พระราชาทามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่บูรณาการความเมตตาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทุกกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย

การบูรณาการความเมตตาในการปกป้องพุทธศาสนามีหลายรูปแบบที่เป็นรูปธรรม มูลนิธิพุทธะมหาเมตตา ก่อตั้งโดย พระภาวนาวิริยสุนทร วิ. (กิตติเชษฐ์ สิริวิฑูมโก) ได้ใช้ยุทธศาสตร์ทานบารมีใน 3 มิติ ทั้งวัตถุ ทาน อภัยทาน และธรรมทาน พร้อมทั้งประยุกต์ใช้ธรรมคิตะและสื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พุทธศาสนา

ด้วยเมตตาธรรมที่เข้าถึงจิตใจผู้คนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ทั้งในประเทศและระดับสากล การศึกษาเชิงวิเคราะห์กระบวนการบูรณาการหลักเมตตาธรรมผ่านบทเพลงธรรมคืตะถื่อเป็นนวัตกรรมการเผยแผ่ที่สร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาเพื่อความยั่งยืนของพระพุทธศาสนาในบริบทสังคมร่วมสมัย

จิตเมตตาเป็นกุศลจิตที่ต้องฝึกฝนจนเป็นนิสัย มีความปรารถนาดีโดยไม่หวังผลตอบแทน แต่ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ เมื่อบูรณาการความเมตตาเข้ากับปัญญาผ่านหลักกาลามสูตรและโยนิโสมนสิการในยุคข้อมูลข่าวสาร จะเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ช่วยปกป้องพุทธศาสนาจากข้อมูลบิดเบือนและความเข้าใจผิด กรณีศึกษาในบทความนี้ยืนยันว่า “เมตตาธรรม” มิใช่เพียงหลักการในคัมภีร์ แต่เป็นพลังที่สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นแสงประทีปส่องทางให้พุทธศาสนาดำรงอยู่อย่างมั่นคงและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของมวลมนุษยชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- โครงการหลวง. (8 มกราคม 2566). จุดเริ่มต้นสายสัมพันธ์ของชนเผ่าทางเหนือและรัฐไทย ผ่านความห่วงใยของรัชกาลที่ 9. สืบค้น 20 เมษายน 2568 จาก <https://www.luehistory.com/จุดเริ่มต้นสายสัมพันธ์ของชนเผ่าทางเหนือและรัฐไทย-ผ่านความห่วงใยของรัชกาลที่-9/>
- แพรวภัทรา เขียวชะอุ่ม. (2566). บทที่ 3 ศาสตร์พระราชากับโครงการพระราชดำริ. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. สืบค้น 20 เมษายน 2568 จาก https://pws.npru.ac.th/praeapat/system/20231102130505_2b457e276beb2e5fc72c81c376bbd37b.pdf
- พระไตรปิฎก ฉบับหลวง. เมตตาสูตร. แสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://uttayarndham.org/node/5632>
- พระธรรมวชิรบัณฑิต. (2562). อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ความรัก ความเมตตา เป็นสิ่งสากล. สามเณร ปลุกปัญญาธรรม - True Little Monk. จาก <https://youtu.be/h9fY4nGjF7o?si=lgFO3tImV3BmzwAH>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2544). แนวคิดสุขภาวะองค์รวมเชิงพุทธ ของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). สืบค้น 20 มกราคม 2568 จาก https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2555/phil31055jj_ch2.pdf
- พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9. (30 ตุลาคม 2524). จิตใจเมตตา กรุณา มีกำลังมาก. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2568 จาก <https://www.truelookpanya.com/dhamma/content/63103>
- พระราชวชิรสารบัณฑิต (ประสาร จนทสาธ). (2567). บทบาทที่คาดหวังทางสังคมของพระสงฆ์, กาลามสูตร โยนิโสมนสิการ. การบรรยาย MP4. หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอาจารย์กิตติเชษฐ์ สิริวิฑูโก. (7 กุมภาพันธ์ 2565). EP.16. สงสารและเห็นใจผู้อื่น. ธรรมะสอนใจ ฟังสบาย ผ่อนคลาย. มูลนิธิพุทธะมหาเมตตา. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2568 จาก https://youtu.be/DfQPy_LxIXI?si=ovmN5RJucXTNnfjI

พระอาจารย์กิตติเชษฐ์ สิริวฑฒโก. ทุกคนมีความทุกข์ทั้งนั้น เราไม่เป็นศัตรูกับใคร. ชิมสุข ชาบซึ่ง ในธรรม.

สืบค้น 20 มกราคม 2568 จาก <https://vt.tiktok.com/ZS6E2M8tc/>

พุทธทาสภิกขุ. (2524). จิตที่คิดจะให้ นั้นสบายกว่าจิตที่คิดจะเอา. ที่มา : ให้โอวาทแก่สามเณรและอื่นๆ เรื่อง

สังคหวัตถุ. สืบค้น 20 มกราคม 2568 จาก <https://youtube/e1fFFDa60cQ?si=fN5n5glEDGAJU6K>

มูลนิธิพุทธะมหาเมตตา. (2568). สามเณรแม็กซ์ ชาวออสเตรเลีย. ผู้มีศรัทธาในพระพุทเจ้า. Help People.

สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://vt.tiktok.com/ZS6EGAbep/>

มูลนิธิพุทธะมหาเมตตา. (2568). สืบค้น 20 เมษายน 2568 จาก <https://www.buddha-mahametta.com/>

วรรณ จิราณพคุณ และคณะ. (2567). ดนตรี: สุนทรียศาสตร์สู่การบรรลุธรรม. วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์. 8(1), 224-237.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). เมตตา. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2563). พรหมวิหาร 4. สืบค้น 20 เมษายน 2568 จาก <https://youtu.be/lzuy90nwpb0?si=MZLO-11HivM4DoCM>

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2566). รวันดาทำอะไร? ถึงปลุกตัวเองขึ้นมาจากฝันร้าย สู่มีมิติทาง

เศรษฐกิจของทวีปแอฟริกาใต้ได้สำเร็จ. สืบค้น 20 เมษายน 2568 จาก <https://www.nia.or.th/GII-Rwanda>

Rwanda

อัศววัฒน์ สิงห์ชู. (18 ตุลาคม 2566). หากจะกล่อมเกลาคใจหรือโน้มน้าวให้เค้าเปิดรับความเชื่อของเรา ขอให้

เลือกวิธีแบบมี “สุนทรียะ”. อาจารย์วิชาเอกดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

สืบค้น 20 เมษายน 2568 จาก <https://www.pkru.ac.th/th/scoop/6507-buddhist-contemporary-song-by-pkru>

contemporary-song-by-pkru

Chanda, M. L., & Levitin, D. J. (2013). The neurochemistry of music. *Trends in Cognitive*

Sciences. 17(4), 179-193

Human Rights Watch. Justice Compromised. *The Legacy of Rwanda's Community-Based*

Gacaca Courts. (31 พฤษภาคม 2011). สืบค้น 20 เมษายน 2568 จาก https://www.hrw.org/report/2011/05/31/justice-compromised/legacy-rwandas-community-based-gacaca-courts?utm_source=chatgpt.com

report/2011/05/31/justice-compromised/legacy-rwandas-community-based-gacaca-courts?utm_source=chatgpt.com

courts?utm_source=chatgpt.com

Hanh, T. N. (2014). *The art of communicating*. HarperOne. สืบค้น 20 เมษายน 2568 จาก

<https://harsh0620.github.io/PaperWrapper/Pdfs/selfdev/thich-nhat-hanh.pdf>

Thai PBS. The Citizen.Plus. (9 สิงหาคม 2560). คนเฒ่ารุ่นใหม่กับในหลวงรัชกาลที่ 9. สืบค้น 18 เมษายน

2568 จาก <https://thecitizen.plus/node/21115>

Wikipedia. *Engaged Buddhism*. (2568). สืบค้น 20 เมษายน 2568 จาก https://en.wikipedia.org/wiki/Engaged_Buddhism

org/wiki/Engaged_Buddhism